

LÄTTLÄST DAGEN

Citykonferensen 8 nov 2019

KONFLIKT MELLAN NORMKRITISKA SPRÅKET OCH BEGRIPLIGHET

Normaliserad benämning

Språkkritisk variant

”en svart kvinna”

”en rasifierad person som identifieras som kvinna”

”en icke-vit kvinna”

”en rasifierad och kvinnifierad person”

”en vit man”

”en rasistiskt och sexistiskt privilegierad person”

”trebarnspappa”

”en rasistiskt och sexistiskt privilegierad cisperson mellan 30 och 50 konstruerad som normaliserat heterosexuell”

DET SOM ANSES INKLUDERANDE ÄR OFTA KRÅNGLIGT

Vad ska vi säga i stället för handikappomsorg?

Detta är en verksamhet där insatser ges som dels kompenserar för miljöns bristande utformning, dels är inriktade på funktionsnedsättningens konsekvenser. För bägge dessa delar kan insatser till personer med funktionsnedsättning användas.

Vad ska vi säga istället för handikapplan?

Det beror på vad planen innehåller. Ett alternativ som kan fungera i en del sammanhang är "plan för ökad delaktighet för personer med funktionsnedsättning."

Källa: Socialstyrelsen

VARFÖR BLIR DET KRÅNGLIGT?

- Det finns en preferens för vaga flerordsuttryck där extensionen ökar
- Ord vandrar mellan kontexter
- Snabba byten skapar osäkerhet
- Det råder oenighet om vad som är inkluderande även inom berörda grupper
- Det finns inga neutrala alternativ

OLIKA TYPER AV SPRÅKLIGA FÖRÄNDRINGAR

- Perspektivbyte genom utbyte av ord: mödomshinna → slidkrans
- Byte från framförtällt till efterställt attribut: blind person → person med blindhet
- Efterställda attribut som potentiellt ger större extension: person som röker
- Ordvandring mellan kontexter: könsdysfori
- Referenterna och perspektivet är desamma, men benämningen är för snäv: nationalitetsbeteckningar (norrman), yrkesbeteckningar (brandman)
- Ifyllning av språkliga luckor: cis, funkofobi, funktionsrätt
- Resignifiering/förändring av konnotationer: bög, flata, nörd

OFTA FÖRESLÅS (VAGA) FLERORDSUTTRYCK

”Ordet tiggare kan användas, och omfattar naturligtvis såväl personer från andra länder som svenskar. Vi rekommenderar dock i stället ”människor som tigger”, vilket inte innebär samma negativa stämpel.”

Ur: Tips och språkråd när du jobbar med att spegla Sverige – fokus mångfald (SVT 2016)

Välkommen till biblioteket!

Bibliotekskortet

Låna och reservera

Vanliga frågor och svar

› Databaser

› E-böcker – så lånar du

› Lokaler och utrustning

Råd och stöd

För dig som studerar

› För pedagoger

▼ För dig med funktionsvariation

Läs- och skrivsvårigheter

Talböcker

Inläsningstjänst

Lyssna på webbplatsen

För dig med funktionsvariation

På Stockholms stadsbibliotek finns gott om hjälp att få för dig som har svårt att läsa tryckta böcker. Våra lokaler är också särskilt anpassade för dig med funktionsvariationer av olika slag.

Läs- och skrivsvårigheter

På biblioteken hjälper vi gärna dig som har svårt att läsa och skriva. Vi har hjälpmedel och litteratur som är speciellt anpassad för dyslexi och andra läshinder.

[Läs mer om läs- och skrivsvårigheter](#)

Talböcker

En talbok är en inläst bok avsedd för dig som har svårt att läsa tryckt text. Syftet är att ge dig med funktionsvariation tillgång till samma litteratur som finns i tryckt form.

[Läs mer om talböcker](#)

Lyssna på webbplatsen

På Stockholms stadsbibliotek använder vi lyssnafunktionen ReadSpeaker för att öka tillgängligheten på vår webbplats. Lyssnafunktionen gör att texten på webbplatsen kan läsas upp för dig. Genom att lyssna på texten kan det vara lättare att förstå informationen på webbplatsen. Om du vill få informationen på vår webbplats uppläst behöver du bara trycka på knappen "Lyssna" så startar uppläsningen automatiskt.

[Läs mer om att lyssna på webbplatsen](#)

Tillgänglighet i bibliotekslokalerna

Kontakta ditt lokala bibliotek för information om bland annat hissar, dörröppnare, hörselslinga, hinder och toaletter.

[Här finns biblioteken](#)

Anpassad dator för besökare med läshinder

På Stadsbiblioteket finns en dator som har anpassningar och programvaror för dig med synskada eller annat läshinder. Här kan du använda Internet, ordbehandlingsprogram och söka i databaser.

ORD VANDRAR MELLAN FACKSPRÅK OCH ALLMÄNSPRÅK

Medicinskt fackspråk:

könsidentitetsstörning → könsdysfori → könsinkongruens

Allmänspråk:

transsexuell, transvestit, (dragartist?) → transperson
→ queer, metrosexuell

Antisexistiskt aktivistspråk:

genderqueer, genderfluid, transing
(to "trans"), trans_x_ing

BETYDELSER OCH KONNOTATIONER VANDRAR MELLAN KULTURER OCH SPRÅK

INOM GRUPPER RÅDER OFTA OENIGHET OM VAD SOM ÄR INKLUDERANDE

Rätt till självbenämning? MEN:

- skillnad inom t.ex. ungdomsförbund och riksförbund i intresseorganisationer
- skillnad mellan berörda och experter

NÄR EXPERTER FÅR VÄLJA: PERSON FÖRST

”Vi är otroligt drillade i att personen ska komma först. Det gäller alla funktionsnedsättningar. Någon är i första hand en person och ska inte i första hand vara sin funktionsnedsättning”

Intervju med psykolog på SPSM

NÄR (VISSA) GRUPPER SJÄLVA FÅR VÄLJA

VARFÖR SLÅR *PERSON FÖRSTIGENOM* IBLAND?

döv → person med dövhet?

adoptivbarn → barn som mottagits för adoption?

aspergare → person med autism?

Förkyld → person med förkylning

Förälder → person med barn

Vacker → person med skönhet

h-ordet

Person med funktionsvariation

person med funktionsnedsättning

Funktionshindrad

handikappad

ALLA ORD AKTIVERAR RAMAR

1. Alla ord aktiverar ramar.
2. Ord som är definierade inom ramen framkallar ramen.
3. Att negera en ram aktiverar ramen.
4. Att framkalla en ram förstärker ramen.

VAR SKER DEN NORMKRITISKA NORMERINGEN?

Normeringen sker hos berörda grupper – bra!

Mycket liten kontakt mellan t.ex. intresseorganisationer och språkvården – mindre bra

Språkvården skulle kunna bidra med det som också skapar ett demokratiskt språk:

att det ska vara lätt att lära, lätt att använda och lätt att förstå.

DEN FUNKTIONELLA NORMEN

”bäst är det språk som lättast givet lättast förstås”

Esaias Tegnér d.y. 1874

”... bäst är den språkform som med nödig tydlighet förenar största möjliga enkelhet”.

Adolf Noreen 1885

AVRUNDNING: NÅGRA SLUTSATSER

- Ett inkluderande språk måste ta hänsyn även till den funktionella normen
- Ett krångligt språk kan vara exkluderande
- Vad vi väljer framkallar ramar och säger något om vilka vi är
- Det är ofta bättre att beskriva miljön istället för att kategorisera människor

TACK!